

Op vleugels van de wind...

Windhonden en Halfwindhonden

1

Zeldzame typen van Afghanistan tot Bosnië-Herzegovina-Kroatië

Dit artikel en de volgende vormen een deel van de serie *Volg het spoor terug*, waar – aan de hand van een groep hondenrassen – bijvoorbeeld de Molossers, Spaniels, Terriers of Herdershonden – wordt teruggegaan in de geschiedenis, op zoek naar verre voorouders. Veelal zijn die uitgestorven of opgegaan in ‘nieuwere’ rassen.

Echter, bij Windhonden ligt het anders. De rassen in deze groep zijn op zichzelf al eeuwenoud en kennen nauwelijks of geen traceerbare voorouders dan wel hondenrassen die uit hen zijn ontstaan. Wat we wel in deze rasgroep vinden, is een groot aantal zeldzame types, dat of is uitgestorven of, vaak dankzij een geïsoleerd bestaan in onherbergzame streken, tot op de dag van vandaag heeft overleefd en een bestaan in de marge leidt.

Onze Hond zet ze op een rij en vertelt in het kort iets uit hun geschiedenis.

WAT IS EEN WINDHOND?

De naam Windhond is soms verwarrend. De Engelse naam geeft precies aan waar het bij deze jachthonden om gaat: Sighthound. Een ‘zichthond’, die bij het jagen niet zijn neus, maar zijn ogen gebruikt: jagen en achtervolgen

in open veld met het zicht op de prooi. Deze groep honden heeft, ongeacht hoe oud ze zijn, veel gezamenlijke uiterlijke kenmerken, zoals het hoog op de benen staan, een slank, gestroomlijnd en wendbaar lichaam, vaak een opgetrokken buiklijn en een diepe borst met veel ruimte voor de longen. Karakteristiek die duiden op het kunnen ‘inlopen’ van een vluchtende buit. Voorts zijn snelheid en uithoudingsvermogen de trefwoorden. De woestijnen, steppes en prairies van Rusland, Noord-Afrika, de Arabische landen, Syrië, Irak, Afghanistan en India bieden Windhonden van oudsher de ruimte waar in grote, open terreinen kan worden gejaagd. Daar komen hun talenten volledig tot hun recht.

SJEIKS, TSAREN EN ADEL

Uit de geschiedenis van hondenrassen blijkt vaak dat alleen de boven-

Een rotstekening in het Tassiligebergte in Tunesië uit de neolithische tijd – ruwweg van 12.000 tot 6.000 jaar voor Christus – toont een jager met zijn hond. De ringelstaart, prikoren, de lange benen, het slanke lichaam, het spits toelopende hoofd; het zijn allemaal kenmerken van Windhonden.

laag van een bevolking eigenaars van (ras)honden kan zijn, maar nergens is dat zo duidelijk als bij de Windhonden. Het is aan de rijken en vooraanstaanden in het oude Egypte en het klassieke Griekenland, en na hen aan sjeiks, tsaren, royalty en adel voorbehouden om Windhonden te mogen bezitten en ermee te jagen. Pas in de 20ste eeuw gaan ook burgers en soms zelfs boeren zich met Windhonden bezighouden.

Detail van een mozaïek in het Bardo museum in Tunis.

Tot FCI groep 10, Windhonden, behoren:

- *Afghaanse Windhond* (Afghanistan, Irak, Pakistan).
- *Azawakh* (Mali).
- *Barsoi* (Rusland).
- *Chart Polski* of *Poolse Windhond* (Polen).
- *(Scottish) Deerhound* (Schotland).
- *Galgo Español* of *Spaanse Greyhound* (Spanje).
- *(English) Greyhound* (Engeland).
- *Ierse Wolfshond* (Ierland).
- *Italiaanse Windhondje* (Italië).
- *Magyar Agár* of *Hongaarse Greyhound* (Hongarije).
- *Saluki* of *Perzische Windhond* (Midden-Oosten, Iran).
- *Sloughi* of *Berber Greyhound* (Noord-Afrika, Marokko).
- *Whippet* (Engeland).

Deze 13 rassen behoren in Engeland tot de Hound groep, waarin echter ook niet-Windhonden zijn opgenomen, zoals onder andere de Bloedhond, de Foxhound, de Dashonden, diverse Bassets, de Finse Spits, enzovoort.

De Griekstalige historicus Lucius Flavius Arrianus (ca. 86-ca. 150 na Chr.) laat met zijn ‘*Cynegeticus*’ het oudste Europese document na dat de relatie tussen mens en hond beschrijft. De eerste integrale Nederlandse vertaling hiervan verschijnt in 2004, onder de titel ‘*De lange jacht en lure coursing*’ (ISBN 90.5166.970.4). Tweeduizend jaar later is dit werk nog steeds, met afstand, een van de mooiste, zo niet de beste, beschrijving van de jacht met Windhonden – de lange jacht.

VOORLOPERS

Bij de groep Windhonden is er, bij voorbeeld ten opzichte van Terriers, Spaniels of Molossers, een mooie bijkomstigheid. Wie het Windhondenspoor terug volgt, kan tot duizenden jaren voor onze jaartelling afbeeldingen van honden vinden die moeiteloos zijn te koppelen aan het type van de Windhonden zoals we die nu kennen. Let op: het zijn géén rechtstreekse voorvaderen, maar voorlopers. Er zijn rotstekeningen in Algerije

In de FCI groep 5, Spitsen en Oertypen, zijn de zgn. halfwindhonden ingedeeld, een begrip dat de AKC en KC niet kennen:

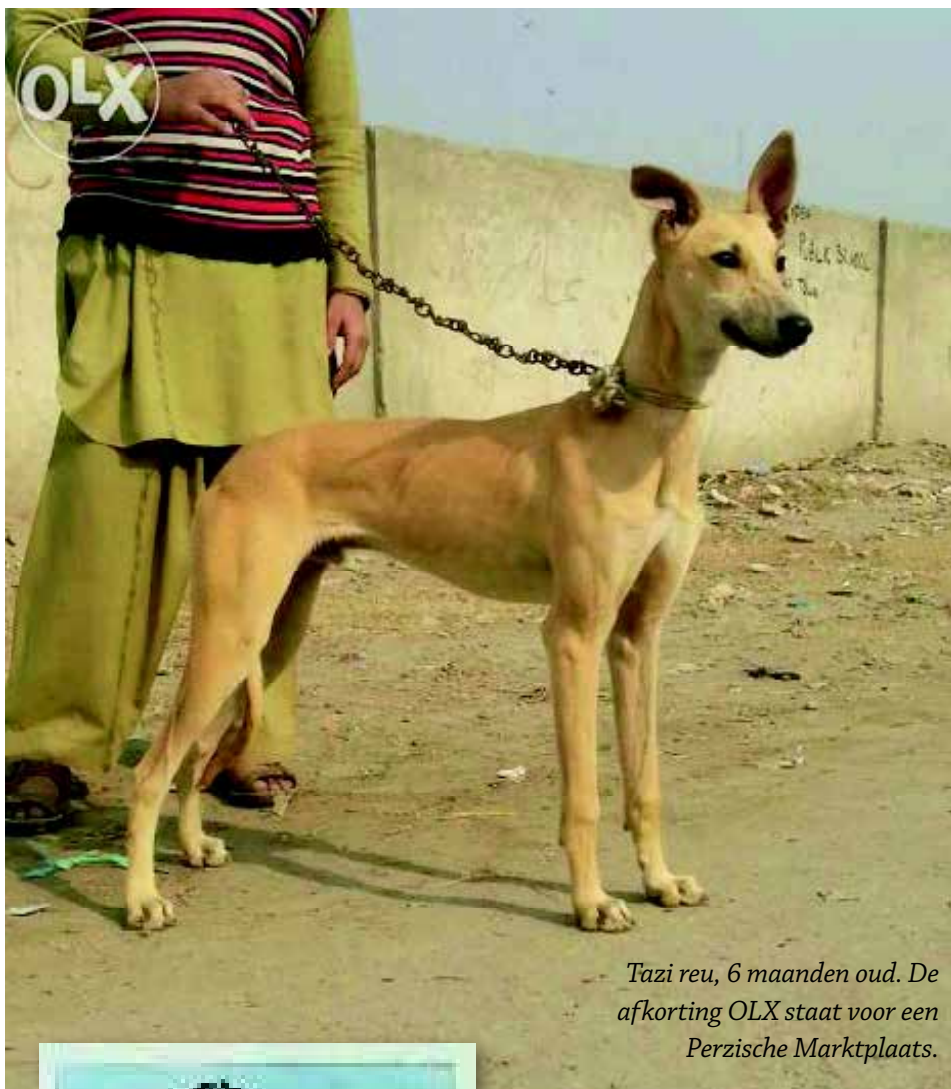
- *Cirneco dell’Etna* (Italië).
- *Pharaohond* of *Kelb tal-fenek* (Malta/Engeland).
- *Podenco Canario* (Spanje)
- *Podenco Ibicenco* (Spanje).
- *Podengo Português* (*grande, medio, pequeno; langhaar en korthaar*) (Portugal).

Deze vijf rassen missen die gebogen rug, jagen met hun neus, oren én ogen en sommige apporteren, hetgeen windhonden tijdens de jacht niet (mogen) doen. De oren van halfwindhonden staan meestal rechtop. Zij behoren in Engeland tot de Hound groep; in Nederland tot de Spitsen en Oertypen.

uit het neolithicum, afbeeldingen uit het Egypte van 3000 jaar voor Chr., jachttaferelen uit het oude Griekenland, Romeinse mozaïeken, wandtapijten en schilderstukken uit de 14de en 15de eeuw, middeleeuwse boeken over de jacht en honderden schilderijen uit de 16de tot en met de 19de eeuw die ons, zonder enige twijfel, Windhonden tonen. Allemaal met dezelfde uiterlijke kenmerken als de moderne, 21ste-eeuwse Windhonden.

TIMELESS TYPE

Zowel in oude als nieuwe literatuur worden bij de Windhonden verschillende (verzamel)namen door elkaar gebruikt: Sighthound, Gazehound, Greyhound, Wolfhound, Hound, enzovoort. Dat maakt hun geschiedenis extra gecompliceerd. In feite heeft ‘*sight*’ dezelfde betekenis als ‘*gaze*’,

Tazi reu, 6 maanden oud. De afkorting OLX staat voor een Perzische Marktplaats.

'Meenah van Jajurh', een soldaat uit een stam in Rajasthan in noord west India, vergezeld van een klein type Afghaanse Windhond (1813). Uit: 'Letters written in a Mahratta Camp during the year 1809'.

namelijk *iets zien of het oog erop fixeren*. De Engelse auteur dr. Caius vermeldt in zijn *'Of English Dogs'* (1576) de Gazehound en de Greyhound als aparte types en gaat eraan voorbij dat de Greyhound een later type van de Gazehound is. Het door elkaar gebruiken van namen doet zich ook voor bij de vermelding van het land van herkomst: Rusland, Afghanistan, Oekraïne, Kirgizië en Kazachstan. Tel daar bij op dat een Windhond in het Italiaans een Levriero is, in het Spaans een Galgo, in het Pools Chart, in het Hongaars Agár en in het Frans een Lévrier. Ook dat kan verwarrend zijn, zeker als steeds hetzelfde type hond wordt bedoeld.

Aan de hand van een en dezelfde oude afbeelding wordt door verschillende auteurs geclaimd dat hún specifieke ras van de afgebeelde hond afstamt. Maar dat is natuurlijk niet te bewijzen. Net als The Kennel Club (Engeland), kent de American Kennel Club (AKC) geen Sighthound groep. De Windhonden zijn bij hun indeling geclassificeerd in de grotere Hound groep. De site https://en.wikipedia.org/wiki/Hound_Group geeft enig inzicht in de ingewikkelde Hound groep en erkenningen door diverse kennel clubs, *exclusief* de Fédération Cynologique Internationale (FCI). Hoe dan ook, het is zoals David Hancock in zijn boek *'Sighthounds'* schrijft: *Sighthounds have retained their timeless type* – ze hebben hun tijdloos type vastgehouden.

'SPECIALE WINDHONDEN'

Behalve deze Windhonden, Halfwindhonden en Hounds, is er nog wat ik maar de groep **'Speciale Windhonden en Halfwindhonden'** zal noemen. Zij hebben, met enige variatie, dezelfde uiterlijke kenmerken als hiervoor genoemd. Ze jagen ook op zicht, zijn op snelheid en uithoudingsvermogen gebouwd en lijken soms als twee druppels water op de honden die zich hebben ontwikkeld tot erkende hondenrassen. Sommige types zijn uitgestorven, andere leiden een bestaan in de marge. Ze zijn niet erkend door de belangrijkste kennel clubs in de wereld; soms wel door andere landelijke Kennel Clubs, zoals de Australian KC (ANKC) en de United Kennel Club (UKC).

Ik heb geprobeerd deze 'Speciale Windhonden' te groeperen aan de hand van hun land van herkomst en waar mogelijk er ook een

Een Tazi, de oorspronkelijke (naam voor een) Afghaanse Windhond.

afbeelding bij geplaatst. Over dat land van herkomst verschillen de bronnen regelmatig. Dat heeft veelal te maken met de geschiedenis, afscheidingen en de politieke situaties met steeds verschuivende grenzen. Soms wordt als land van herkomst de streek genoemd waar de meeste honden van een type voorkomen of zijn twee of drie landen samen het land van herkomst. Een mooi voorbeeld daarvan is de Braziliaanse Veadeiro Brasileiro, die naast Brazilië ook Uruguay en Argentinië als moederland heeft.

AFGHANISTAN

Bakmul, Luchak, Khalag, Taigan

Op 8 augustus 1962 verschijnt er in een krant in Kabul, Afghanistan, een artikel geschreven door Gulbaz: 'De Greyhound of Tazi zoals hij in heel Afghanistan wordt genoemd: er zijn drie populaire

rassen van dit type. Eén wordt er 'Bakmul' genoemd; dat betekent fluweel, vanwege zijn lange zijdeachtige beharing, die het hele lichaam bedekt, de oren inclusief. De tweede heet 'Luchak' vanwege de zachte

vacht. De derde heet 'Khalag' en heeft lange, zijdeachtige haren op de oren en de benen; de rest van het lichaam heeft een zachte beharing.' Deze 'drie rassen van dit type' – misschien zou beter zijn: drie types van dit ras – zijn eigenlijk drie haarvariëteiten van één hond: de Tazi, die als de oorspronkelijke Afghaan wordt gezien. Let wel: ook de Sloughi en de Saluki worden met Tazi aangeduid en, om het ingewikkeld te maken, ook Arabische paarden. Tazi betekent dat iets van oorspronkelijk Arabische herkomst is. In Kirgizië komt nog een vierde type voor: de Taigan. Oude benamingen voor de Afghaanse Windhond zijn voorts Barakzai (zoon van Barak) en Barukhzy, de familienaam van een chieft die over Afghanistan regeert. Ook lezen we: *Kabul Greyhound*, *Kurrum Hound* en *Baluch Hound*, allemaal namen die een link met Afghanistan, en dus met het latere ras, hebben.

Afghanistan is niet het enige land van oorsprong voor deze types. In Kirgizië, Kazachstan, Turkmenistan en in andere delen van

Een Afghaanse Windhond uit Khalag en Bakmul lijnen.

ALBANIAN WOLFHOUND.

By C. Reid.

RECKLESS.

Copyright

Albanian Wolfhound 'Reckless' – nomen est omen.

Australian Staghound, intelligente dieren die meestal gemakkelijk zijn te trainen. Deze komt uit het westen van Australië.

Centraal Azië komen de bovengenoemde types, soms onder de verzamelnaam Tazi, ook voor. Of en hoe de 'Bakmuhl', de 'Luchak', de 'Khalag' en de 'Taigan' zich in hun landen van herkomst staande hebben gehouden is niet met zekerheid te zeggen.

ALBANIË – NEE, ALBANIA

Albanese Wolfhound of Albanese Greyhound

William Youatt en 'Stonehenge', kynologische auteurs uit de Victoriaanse periode, vermelden het bestaan van een Albanese Wolfhound of Albanese Greyhound. Windhondenkenner David Hancock vermeldt de Romeinse klassieke schrijver Plinius de Oudere, die leefde rond het begin van onze jaartelling. Hij schrijft in zijn 'Naturalis Historia', in boek 8, over honden: *Toen Alexander de Grote India binnenviel, gaf de koning van Albania hem een hond ten geschenke, die ongewoon groot was. Verrukt van het uiterlijk van het dier, gebood hij beren los te laten, vervolgens everzwijnen en ten slotte damherten, maar met minachting bleef de hond liggen.* Om een lang

verhaal kort te maken, de Albanese koning stuurt een andere hond met de boodschap het dier niet op de proef te stellen tegenover onbeduidende dieren, maar tegenover een leeuw of een olifant. Dat doet Alexander en uiteindelijk valt de olifant neer, ... waarbij de aarde schudde onder de val. Dat nu zou de Albanese Wolfhound of Greyhound geweest kunnen zijn.

Robert van der Molen schrijft in zijn boek 'Honden bij de Grieken en Romeinen': *Albania lag aan de westkant van de Kaspische Zee en mag dus absoluut niet worden verward met de huidige republiek Albanië.*

In 'The Dog' schrijft William Youatt in 1854 dat de 'Albanian Dog' bijna zo groot is als een Mastiff, lang, zijdeachtig haar heeft en dat zijn benen korter en sterker zijn dan die van de Greyhound. Stonehenge ten slotte meldt dat deze hond grover is dan de Griekse Greyhound, een bewaker tegen wolven is en ook op hen jaagt.

Hutchinson's 'Dog Encyclopaedia' (circa 1935) vermeldt de 'Albanian Wolfdog' ook, met de toevoeging dat deze hond bekend is vanwege

zijn extreme ferocity – extreme woestheid. Kenners zijn het er over eens dat dit 'extreem woeste dier' sinds de jaren dertig van de vorige eeuw is uitgestorven.

AUSTRALIË

Australian Staghound, Lurcher, Longdog, Staghound, Pig Dog

Het hindert de Australiërs niet hoe men de inheemse Staghound noemt. Het zijn allemaal honden van hetzelfde type. Allemaal hybriden – het resultaat van de voortplanting tussen twee verschillende dieren, in dit geval honden. De Australian Staghound – vrij vertaald 'hertenhond' – lijkt op de Engelse Greyhound en de Schotse Deerhound. Hij moet niet worden verward met de Amerikaanse Staghound en de Engelse Staghound, verre familieleden.

Aan het einde van de 18de eeuw brengen Engelse kolonisten diverse types honden mee naar Australië. Dat zijn onder andere Greyhounds, die men gebruikt voor de jacht. Echter, de Australische omstandigheden, zoals de onbarmhartige winters, zijn niet ideaal voor een Greyhound. Hun

voeten raken snel gebleeserd op de ruwe ondergrond en hun fijne vacht is niet bestand tegen de klauwen en beten van de buit. Wanneer een Greyhound wordt gekruist met een Schotse Deerhound, is het resultaat een Windhond met meestal een harde, ruige vacht. Sommige hebben een zachte vacht of een *broken coat*, tussen

ruig en zacht in. De Australische Staghound heeft een sterk lichaam, betere voeten dan de Greyhound en meer uithoudingsvermogen. Ze zijn intelligent en gemakkelijk te trainen. Volgens de definitie van Lurcher-kenner Jason Framingham is het resultaat van een kruising van een Greyhound met een Schotse

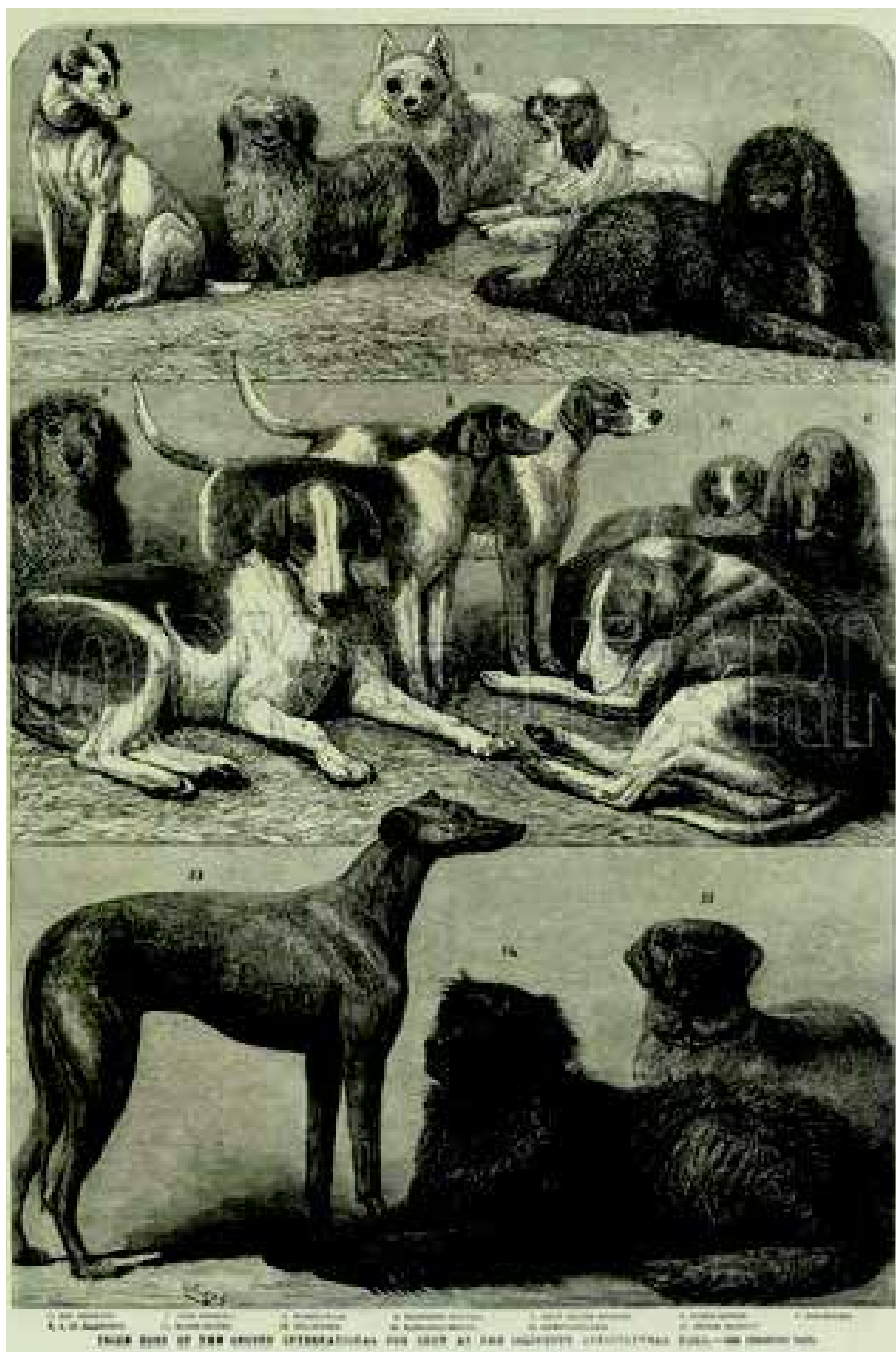
Deerhound feitelijk een Lurcher: *A Lurcher is a crossbreed of dog that contains at least one Sighthound in its ancestry.* Nu, daaraan voldoet deze Australian Staghound. Een 'purebred' – zuiver gefokte – Staghound bestaat niet, hoewel sommige types al veel langer bestaan dan erkende hondenrassen.

Kangaroo Dog – Kangaroo Hound, Australian Greyhound, Kangaroo Greyhound

Om de verwarring meteen maar compleet te maken, de Kangaroo Dog wordt behalve Kangaroo Hound, Australian Greyhound en Kangaroo Greyhound ook wel Stag of Staghound genoemd, terwijl Rooddog en Roo dog ook voorkomen. Op het eerste gezicht lijkt de Kangaroo Hound op een robuuste Greyhound, wiens geschiedenis in het midden van de 18de eeuw begint. De settlers hebben vers vlees nodig en daarnaast bescherming voor hun vee en landbouwgewassen. Omdat een overschot aan kangoeroes betekent dat de oogst wordt opgegeten, worden Ierse Wolfshonden gekruist met Engelse Greyhounds en Deerhounds en wellicht ook met Engelse Foxhounds. Zo ontstaat een zware, ongeveer 40 kilo wegende, ruwharige jachthond, die in uiterlijk het meest aan de Engelse Greyhound doet denken. In afgelegen streken zou men deze hond bij grote veebedrijven nog kunnen vinden, aldus mijn informanten.

Een Kangaroo Hound moet op kangoeroes jagen, niet bang zijn om te water te gaan en snel zijn. Daarnaast ook intelligent en het liefst net zo kwaadaardig en meedogenloos als kangoeroes kunnen zijn.

In één van mijn bronnen staat:

Second International Dog Show in de Islington Agricultural Hall. De staande Windhond is de tentoongestelde Kangaroo Hound.

Een ongebruikelijke foto: een kangoeroe en een Kangaroo Hound, gewoonlijk twee vijanden. (Fotograaf onbekend).

Temperament: nasty disposition. Bij de jacht is een gevecht op leven en dood geen zeldzaamheid. Het bijzondere is dat er bij deze kangoeroejacht geen wapens worden gebruikt. Het is jagen en doden zonder dat er mensenhanden aan te pas komen. Hoewel er geen sprake is van zuiver gefokte lijnen, is er bij de Kangaroo Dog wel sprake van aparte bloedlijnen. In een land dat zo uitgestrekt is als Australië ontstaan bijna vanzelf aparte lijnen: de Deernbull, Western Australian Wheatbelt lijn, de Western Australian lijn en de South Australian Staghound. De site www.kangaroodog.org scheidt een beetje duidelijkheid in de chaos en heeft wat oude foto's van de Kangaroo Hound. In 1839 arriveert een Kangaroo Hound in de Zoological Garden in Londen en in 1864 worden er twee tentoongesteld door de Prince of Wales, als *a curiosity*, op de Second International Dog Show in Londen.

Strathdoon Dingo Killer

In een ruw en soms onherbergzaam land als Australië, moet men niet vreemd opkijken van een type hond dat de Strathdoon Dingo Killer wordt genoemd.

Freeman Lloyd, schrijver van de *'The Kennel Encyclopaedia'* (1908), maakt melding van de Strathdoon Dingo Killer, ... *a blend of Borzoi and Deerhound with the tried and tested Kangaroo Hound*. Hij noemt de Kangaroo Hound ... *a large Greyhound, having in many cases the coat of the Deerhound*.

De naam van deze hond is afgeleid van de Strathdoon kennels in Blacktown, New South Wales. Dit type is speciaal ontwikkeld voor de jacht op dingo's. Aan het einde van de 19de eeuw importeert een zekere Cecil Davies twee Deerhounds, in Engeland bekend van de tentoonstellingen: *Lord Morag* en *Newton Spey*. Daarmee start hij zijn 'Strathdoon' kennel en fokt in de loop der jaren meer dan 100 Deerhounds. Davies fokt ook Borzoi's en maakt promotie voor Deerhound x Barzoi puppies, die al snel 'Strathdoon Dingo Killers' worden genoemd en op dingo's en kangoeroes jagen. In de laatste jaren van de 19de en het in begin van de 20ste eeuw verspreidt dit 'ras' zich ook over

Een Roo Dog in de laadbak van een truck. De andere honden zijn ook 'windhonden types'.

Charles Nuttall (1872-1934), een bekende Australische illustrator, en een Kangaroo Hound. St. Margaret Island, circa 1920.

andere delen van Australië. Na een korte rustperiode keert Cecil Davies terug naar de pure fokkerij met Deerhounds.

BOSNIË-HERZEGOWINA-KROATIË

Oude Bosnische Windhond en Oude Kroatische Windhond

De Bosnische en de Kroatische Windhond is een en hetzelfde ras, aldus Desmond Morris in zijn

'Dogs'. Andere bronnen melden dat de Kroatische Windhond zwaarder is dan de Bosnische. De Kroatische naam is *Starohrvatski Hrt*, waarbij *Staro* staat voor oud, *hrvatski* voor Kroatië en *hrt* voor Windhond. Dit type hond zou, aldus middeleeuwse monniken die over Kroatische hondenrassen hebben geschreven, 1200 tot 1300 jaar oud zijn.

Kenners gaan er van uit dat de Bosnische/Kroatische Windhond een familielid is van de Servische ruwharige Brak, de Bosanski Oštrodlaki Gonič-Barak. Dit ras zou in de 17de eeuw door jagers zijn ontwikkeld uit Servische Brakken, Bosnische Foxhonden en een stroom van bebaarde Herdershonden, Windhonden, Terriers en lokale bastaarden. Andere bronnen vermelden als voorvaderen de Hongaarse Magyar Agár, de Kroatische Posavasz Brak en Greyhounds uit het westen. Kortom, ook hier weer veel speculaties. Als Bosnië en Kroatië nog deel uitmaken van de republiek

Joegoslavië wordt al gemeld dat de Kroatische Windhond is uitgestorven. Volgens Desmond Morris doet men in 1993 nog een poging om het ras op de been te houden en erkend te krijgen. Waar de aristocratie en grote jachtvelden verdwijnen, verdwijnen ook de Windhonden. Echter, in 2008 blijkt uit een rapport van M. Bauer en N. Lemo dat er toch nog exemplaren van de Kroatische Windhond bestaan. In uiterlijk lijkt deze hond op de Indiase Rampur (Grey)hound en is daarmee een forse, krachtig gebouwde Windhond. Behalve een geweldige hond voor de lange jacht, wordt de Kroatische Windhond ook beschreven als een goede waak- en oorlogshond.

De Kroatische Windhond heeft een korte, witte vacht met zwarte, bruine of geelachtige aftekening en rozenoortjes.

De Bosnische Windhond heeft een vacht in alle kleuren: wit, geel, fawn, rood, brindle en bruin.

Beide types worden gebruikt op de jacht van alle soorten wild, van hazen tot wilde zwijnen.

Volgende keer: *van Brazilië tot Griekenland* ■

Kroatische Windhond. Een foto uit 2004.

Bosnische Windhond.